

Augustyn Kubik

Główny Inspektor Audytu Wewnętrznego w Ministerstwie Finansów

Temat: Audyt wewnętrzny w nowych krajach członkowskich oraz kandydujących do Unii Europejskiej

Szanowni Państwo,

W moim wystąpieniu na ubiegłorocznej konferencji przedstawiłem m.in. krótką charakterystykę systemu kontroli finansowej i audytu wewnętrznego oraz możliwości współpracy audytorów wewnętrznych z audytorami zewnętrznymi.

Nawiązując do tematu dzisiejszej konferencji proponuję syntetyczne przypomnienie i przedstawienie:

1. Genezy regulacji w polskim prawie zagadnień w zakresie kontroli finansowej i audytu wewnętrznego oraz oceny funkcjonowania systemu w sektorze finansów publicznych w Polsce,
2. Informacji dotyczącej genezy i oceny osiągniętego stanu rozwiązań legislacyjnych i praktycznych w dziedzinie audytu wewnętrznego we wszystkich nowych krajach członkowskich i krajach kandydujących do Unii Europejskiej.¹

Ad. 1.

1.1. Geneza Publicznej Wewnętrznej Kontroli Finansowej /PWKF/ w Polsce.

Ochrona finansów publicznych ma dla polskiej gospodarki fundamentalne znaczenie. W związku z tym w ustawie z dnia 28 listopada 1998r. o finansach publicznych /Dz.U. z 2003 Nr 15, poz. 148 ze zm./ unormowane zostały zasady gospodarki finansowej podmiotów sektora finansów publicznych /JSFP/ oraz zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych.

Dodatkowe wymagania w zakresie ochrony finansów publicznych postawił przed Polską proces integracji z Unią Europejskiej. Członkostwo w UE wymaga bowiem przywiązywania dużej wagi do ochrony interesów finansowych przede wszystkim w zakresie

dyscyplinowania i racjonalizacji wydatków publicznych, dbałości o prawidłowe wykorzystanie środków pochodzących z UE oraz przeciwdziałania nadużyciom finansowym.

W związku z powyższym, Komisja Europejska w ramach 28 rozdziału negocjacyjnego pt. „Kontrola Finansowa” zobowiązała wszystkie kraje kandydackie do zbudowania nowoczesnego systemu, zapewniającego poprawność i efektywność procesów gromadzenia i wydatkowania środków publicznych, określanego jako Publiczna Wewnętrzna Kontrola Finansowa /PWKF/. Na system ten składa się kontrola finansowa, audyt wewnętrzny oraz instrumenty centralnej koordynacji systemu. W odróżnieniu od kontroli zewnętrznej, prowadzonej np. Najwyższą Izbę Kontroli, jest on wbudowany w struktury jednostek sektora finansów publicznych /JSFP/ i gwarantuje działanie wewnętrznych procedur oraz mechanizmów zapewniających legalne, gospodarne, celowe, rzetelne, przejrzyste i jawne gospodarowanie środkami publicznymi tych jednostek. PWKF to zespół działań nakierowanych na nadzór nad całością zarządzania finansowego, obejmujący aspekty administracyjne, zarządcze oraz budżetowe. Konstrukcja systemu jest oparta na uznanych międzynarodowych wzorach i standardach w zakresie jego celów, organizacji, funkcjonowania i oczekiwanych rezultatów.

Powyższe zobowiązanie zostało wykonane przez stronę polską w wyniku uchwalenia w dniu 27 lipca 2001r. ustawy zmieniającej ustawę z dnia 28 listopada 1998r. o finansach publicznych /Dz.U. Nr 102, poz. 1116/. Na mocy tej ustawy, od 01.01.2002r. rozpoczęto wdrażanie kontroli finansowej i audytu wewnętrznego.

PWKF jest zatem wymiernym efektem procesu dostosowania prawa polskiego do wymogów Unii Europejskiej oraz zintegrowanym systemem gwarancji prawidłowego funkcjonowania JSFP, stwarzającym możliwość poprawy efektywności gospodarowania środkami publicznymi na poziomie poszczególnych jednostek.²

¹ Na podstawie COMPENDIUM of Public Internal Financial Control: INTERNAL AUDIT LEGISLATION in The new Member States and Applicant Countries, DG BUDGET/B/3, First Update: September 1st, 2004

² Sprawozdanie za 2003 rok z funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2 – 16 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych, /www.mf.gov.pl, w zakładce *Koordinacji kontroli finansowej i audytu wewnętrznego/komunikaty/*.

1.2. Organizacja i funkcjonowanie systemu Publicznej Wewnętrznej Kontroli Finansowej

W skład systemu PWKF wchodzi: mechanizmy centralnej koordynacji systemu oraz kontrola finansowa i audyt wewnętrzny wbudowane w struktury poszczególnych JSFP.

Centralna koordynacja systemu

Organem administracji rządowej właściwym w sprawie koordynacji systemu jest Minister Finansów, który wykonuje te zadania przy pomocy Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego /GIAW/ oraz Departamentu Koordynacji Kontroli Finansowej i Audytu Wewnętrznego /Departament KF/. GIAW podlega bezpośrednio Ministrowi Finansów, odpowiada za całokształt prac związanych z koordynacją kontroli finansowej i audytu wewnętrznego oraz sprawuje merytoryczny nadzór nad zadaniami realizowanymi przez Departament KF.

Koordynacja systemu kontroli finansowej i audytu wewnętrznego obejmuje:

- określanie i upowszechnianie standardów kontroli finansowej i audytu wewnętrznego;
- współpracę z zagranicznymi instytucjami;
- uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji;
- podejmowanie działań w celu poprawy funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego;

Zgodnie z art. 35o ust. 2 ustawy Minister Finansów dokonuje w JSFP oceny:

- stosowania przepisów ustawy o finansach publicznych w zakresie kontroli finansowej i audytu wewnętrznego;
- funkcjonowania standardów kontroli finansowej i audytu wewnętrznego.

Na podstawie rocznego planu oceny, opracowanego przez GIAW i zatwierdzonego przez Ministra Finansów, upoważnieni pracownicy Departamentu KF Ministerstwa Finansów przeprowadzają ww. ocenę.

Na podstawie uzyskanych informacji, analiz i ocen Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów, co najmniej raz w roku, zbiorcze sprawozdanie z funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w JSFP, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2 – 16 ustawy o finansach publicznych wraz z propozycjami usprawniającymi.

Kontrola finansowa w JSFP

W polskim systemie finansów publicznych odpowiedzialność za całość gospodarki finansowej JSFP, w tym za wykonywanie określonych ustawą obowiązków w zakresie kontroli finansowej, spoczywa na kierowniku jednostki. System kontroli finansowej został oparty na zasadzie odpowiedzialności zdecentralizowanej, stwarzając możliwość poprawy efektywności gospodarowania środkami publicznymi na poziomie poszczególnych jednostek, w szczególności w zakresie zwiększenia skuteczności realizacji zadań, na które zostały wyasygnowane środki publiczne.

Obowiązkiem wprowadzenia systemu kontroli finansowej zostały objęte wszystkie JSFP. Ustawowym obowiązkiem kierownika każdej jednostki tego sektora jest określenie, w formie pisemnej, procedur kontroli finansowej. Kierownicy jednostek, odpowiednio do ponoszonej odpowiedzialności za gospodarkę finansową, dysponują dużą swobodą w kształtowaniu systemu kontroli finansowej. W celu zapewnienia minimalnych wymogów i harmonizacji systemów kontroli finansowej w poszczególnych jednostkach, Minister Finansów, zgodnie z dyspozycją ustawową, określił *Standardy kontroli finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych*, które są zgodne z powszechnie uznanymi standardami w tej dziedzinie.

Standardy kontroli finansowej określono w pięciu obszarach, które odpowiadają podstawowym elementom kontroli wewnętrznej:

- środowisko systemu kontroli finansowej – standardy dotyczą następujących zagadnień: uczciwość i kompetencje pracowników, struktura organizacyjna, sposób delegowania uprawnień, identyfikacja zadań wrażliwych;
- zarządzanie ryzykiem – standardy obejmują: monitorowanie zadań, identyfikację i analizę ryzyka, podejmowanie działań obniżających ryzyko;
- informacja i komunikacja – standardy dotyczą zapewnienia sprawnego systemu komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej;
- mechanizmy systemu kontroli finansowej – standardy opisują podstawowe mechanizmy systemu kontroli finansowej: dokumentowanie systemu kontroli finansowej, dokumentowanie i rejestrowanie operacji finansowych i gospodarczych, zatwierdzanie operacji finansowych, podział obowiązków, nadzór, rejestrowanie odstępstw, ciągłość działalności i ograniczenie dostępu do zasobów;

- ocena i audyt wewnętrzny – standardy wprowadzają zasadę bieżącej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli finansowej przez kierownika jednostki oraz audytora wewnętrznego.

Audyt wewnętrzny w JSFP

Audyt wewnętrzny w sektorze publicznym jest systemem zdecentralizowanym funkcjonującym w poszczególnych, wymienionych w ustawie JSFP. Audytorzy wewnętrzni realizując zadania audytowe w obszarach obarczonych najwyższym ryzykiem dokonują oceny, czy podjęte w JSFP działania nie naruszały obowiązujących przepisów prawa /legalność/, czy spełniały określone kryteria kosztów /gospodarność/, czy były uzasadnione i potrzebne /celowość/, czy zadania i działania nie były fikcyjne, tzn. czy wystąpiły w rzeczywistości, zostały poprawnie udokumentowane i poddane określonym procedurom formalnym /rzetelność/. Audyt wewnętrzny wspiera jednostkę szczególnie poprzez rozpoznawanie i ocenę znaczącego ryzyka oraz przyczynia się do usprawnienia systemu zarządzania ryzykiem poprzez ocenę i doradztwo w tym zakresie. Jest on skierowany na obszary kluczowe dla wypełniania zadań danej JSFP, w związku z powyższym przyczynia się również do utrzymania w jednostce skutecznych mechanizmów kontroli poprzez ocenę ich efektywności oraz do ich ciągłego doskonalenia poprzez identyfikowanie słabości kontroli w obszarze zarządzania jednostką, działalności operacyjnej i systemu informacyjnego.

Biorąc pod uwagę poszczególne obszary działalności audytora wewnętrznego tworzące z założenia jeden spójny system kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w sektorze finansów publicznych, stwierdzić należy, że głównym celem ustawowej regulacji tego systemu było ustanowienie bardziej skutecznego, niż dotychczas mechanizmu wzmocnienia ochrony środków publicznych oraz zapewnienia ich oszczędnego i celowego wykorzystania. Ocena tych kwestii, dokonywana przez audyt wewnętrzny, ma służyć kierownikowi jednostki, jako osobie odpowiedzialnej za całość gospodarki finansowej, do wspomagania i poprawiania efektywności zarządzania w celu podniesieniu racjonalności wykorzystania środków publicznych.

Ustawa o finansach publicznych w art. 35d ust. 1 określiła grupę jednostek sektora finansów publicznych zobowiązanych od 1 stycznia 2002r. do prowadzenia audytu wewnętrznego.

Wg stanu na koniec grudnia 2003r. liczba jednostek zobowiązanych do zorganizowania komórek audytu wewnętrznego wynosi 368, w tym liczba jednostek

zobowiązanych do przesłania GIAW planu audytu/sprawozdania z wykonania planu audytu wynosi 302.

Całkowita liczba jednostek objętych audytem, zawierająca również te jednostki, w których audyt prowadzi audytorzy wewnętrzni zatrudnieni w jednostkach nadzorujących lub nadrzędnych wynosi ok. 1600.

W celu zapewnienia jednolitych zasad organizacji i działania audytu wewnętrznego w poszczególnych JSFP, Minister Finansów, zgodnie z dyspozycją ustawową, określił *Standardy audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*, które są zgodne z powszechnie uznanymi standardami w tej dziedzinie.

Standardy audytu wewnętrznego zostały określone w trzech grupach:

- Standardy ogólne – organizacja – określają sposób tworzenia oraz zasady i zakres działania komórki /stanowiska/ audytu wewnętrznego /KAW/, a także obowiązki i zadania audytorów wewnętrznych;
- Standardy szczegółowe – wykonywanie zawodu – obejmują atrybuty niezależności, obiektywizmu, rzetelności, profesjonalizmu oraz jakości i efektywności pracy audytora wewnętrznego;
- Standardy szczegółowe – realizacja audytu wewnętrznego – określają zasady zarządzania KAW, zakres działania audytu wewnętrznego, przeprowadzanie audytu wewnętrznego, składanie sprawozdań oraz wykonywanie czynności sprawdzających /audytu sprawdzającego/.

1.3. Ogólna ocena funkcjonowania systemu kontroli finansowej i audytu wewnętrznego

Proces wdrażania systemu kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w JSFP należy uznać za zakończony. W większości zobowiązanych JSFP wdrożono mechanizmy kontroli finansowej i *Standardy kontroli finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych* oraz utworzono komórki audytu wewnętrznego, które w 2003 roku rozpoczęły działalność zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych oraz Standardami audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.

Z analizy informacji uzyskanych od jednostek sektora finansów publicznych, jak i z przeprowadzonych ocen źródłowych wynika, iż zdecydowana większość zobowiązanych

JSFP prowadzi kontrolę finansową i audyt wewnętrzny zgodnie z przepisami prawa oraz *Standardami*³.

Ad. 2.

2.1. Geneza rozwiązań legislacyjnych i praktycznych w zakresie audytu wewnętrznego w krajach kandydujących do Unii Europejskiej

DG BUDŻET Komisji Europejskiej zawarła ze wszystkimi swoimi partnerami tzw. Administracyjne Porozumienia o Współpracy. Całość ustawodawstwa audytowego została zaprojektowana i zatwierdzona w ścisłej współpracy z DG BUDGET w ramach negocjacji akcesyjnych, bardziej szczegółowo w Rozdziale 28 „Kontrola finansowa”. Podstawowym celem było dostosowanie struktur kontroli i audytu dochodów i wydatków publicznych, aktywów i zobowiązań do nowoczesnych standardów. Praca ta rozpoczęła się ok. 1996 r. i osiągnęła punkt kulminacyjny na przełomie lat 2002/2003, kiedy to przyjęta została większość obecnie obowiązującego ustawodawstwa dotyczącego PWKF w ówczesnych Krajach Kandydujących. Pracę tę kontynuuje się w pozostałych Krajach Kandydujących i podejmuje się nowe inicjatywy w stosunku do innych krajów trzecich w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa.

Wyzwanie, jakie przedstawiono przed Komisją Europejską i jej krajowymi partnerami w sprawie rozwoju Publicznej Wewnętrznej Kontroli Finansowej w 10 objętych programem PHARE⁴ Krajach Kandydujących /wraz z Cyprzem, Chorwacją, Maltą i Turcją, które doszły w późniejszych latach/ zostało po raz pierwszy uznane przez Komisję pod koniec roku 1996. Przeanalizowano wówczas odpowiedzi na rozbudowany Kwestionariusz⁵ dostarczony do /stworzenia/ zaleceń, w oparciu o które Komisja mogłaby opracować strategię w celu

³ Szczegóły w Sprawozdaniu za 2003 rok z funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, publicznych których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2 – 16 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych, wraz z oceną przestrzegania powszechnie uznawanych standardów w tym zakresie oraz propozycjami działań zmierzających do ich usprawnienia /www.mf.gov.pl, w zakładce *Koordinacji kontroli finansowej i audytu wewnętrznego/komunikaty*/.

⁴ Polska i Węgry: Pomoc dla Restrukturyzacji ich Gospodarek

⁵ „Informacja wymagana w celu przygotowania opinii w sprawie ubiegania się o członkostwo w Unii Europejskiej”, kwiecień 1996.

wsparcia Krajów Kandydujących w reformach. Od samego początku było jasne, że reformy Publicznej Kontroli Finansowej /zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej/ nie da się zrealizować bez stworzenia koniecznego ustawodawstwa krajowego jako kotwicy dalszego jej rozwoju. Jednocześnie uprzytomniono sobie, że wyznaczone kotwice same w sobie nie wystarczyłyby do zagwarantowania odpowiedniego wdrożenia „należytego zarządzania finansowego”.

Wymóg krajowej legislacji spotkał się z poparciem Rady /w kolejnych Wspólnych Stanowiskach UE/⁶, Parlamentu Europejskiego /opinie COCOBU/⁷ i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. W początkowych latach przygotowań do akcesji nacisk położony został na zarządzanie i kontrolę funduszy UE napływających do Krajów Kandydujących w ramach pomocy przed- i po-akcesyjnej. Jednakże, aby systemy kontroli krajowych środków budżetowych były równie dobre, jak kontroli funduszy unijnych, oczywista stała się potrzeba jednoczesnej zmiany systemów publicznych budżetów krajowych.

W 1996 roku Komisja jeszcze nie sformalizowała jasnych poglądów na temat, w jaki sposób najlepiej rozwijać krajowe systemy PWKF w Krajach Kandydujących. Dotychczasowe /do roku 2004/ Państwa Członkowskie miały różne systemy kontroli, które z grubsza można by podzielić na dwie wielkie kategorie: tradycyjny /system ze scentralizowaną rachunkowością i kontrolą finansową ex-ante/ oraz systemy, w których sektor publiczny został zreformowany w kierunku odpowiedzialności kierowniczej /z odpowiedzialnością za kwestie zarządzania finansowego i kontroli/ i udzieleniem poparcia funkcjonalnie niezależnemu audytowi wewnętrznemu jako głównemu narzędziu zarządzania.

Podczas poprzednich doświadczeń akcesyjnych kwestia, jakie krajowe systemy kontroli należy rozwijać, nigdy nie była stawiana. Po nowych Państwach Członkowskich spodziewano się, że mają swoje systemy kontroli finansowej, mniej lub bardziej zgodne z najlepszymi praktykami międzynarodowymi i standardami. Wejście dziesięciu nowych Krajów Kandydujących, zmieniło to postrzeżenie. Wraz z pojawieniem się na scenie tylu rozmaitych

⁶ W sprawie tymczasowego zamknięcia Rozdziału 28 negocjacji

⁷ Komitet Kontroli Budżetowej Parlamentu Europejskiego

podmiotów /konsultanci, organizacje międzynarodowe, itd./ przygotowujących Kraje Kandydujące z Rozdziału 28, wystąpiło zagrożenie sprzecznego doradztwa. Komisja podjęła więc działania na rzecz zaproponowania jednolitego podejścia.

Komisja opracowała własne ogólne wytyczne zreformowania krajowych systemów kontroli w Krajach Kandydujących w oparciu o najświeższe osiągnięcia międzynarodowe w dziedzinie kontroli i audytu oraz najlepsze praktyki z Państw Członkowskich. Tym samym uprzedziła nawet wnioski Białej Księgi⁸ z 2000 roku, proponujące Komisji zreformowanie jej własnych procedur dotyczących kontroli wewnętrznej. Głównymi elementami Publicznej Wewnętrznej Kontroli Finansowej /PWKF/, w kształcie ustalonym przez DG ds. Kontroli Finansowej w 1998 roku są: odpowiedzialność kierownicza /*managerial accountability*/ w jednostkach dochodowych i wydatkujących; funkcjonalnie niezależny audyt wewnętrzny oraz instytucja centralna ds. harmonizacji i koordynacji metodologii kontroli i audytu wewnętrznego.

2.2. Stan rozwiązań legislacyjnych i praktycznych w dziedzinie audytu wewnętrznego w nowych Krajach Członkowskich i Krajach Kandydujących do Unii Europejskiej

Osiągnięte rezultaty /wyrażone w kategoriach legislacyjnych/ przez nowe Państwa Członkowskie i Kraje Kandydujące w ciągu ostatnich paru lat są istotne. W ciągu ok. sześciu/siedmiu lat wszystkie nowe Państwa Członkowskie jak też większość pozostałych Krajów Kandydujących przeorientowała swoje struktury kontroli wewnętrznej ku nowoczesnym systemom kontroli zarządzania i audytu.

Prawodawstwo może przybierać następujące formaty:

- a/ Prawodawstwa pierwotnego albo inaczej ramowego /wyliczenie wszystkich podstawowych zasad i elementów/, zatwierdzanego przez Parlament;
- b/ Prawodawstwa wtórnego, inaczej wykonawczego, zatwierdzanego bądź przez Parlament /ustawy/ bądź też na szczeblu Rady Ministrów lub poszczególnego Ministra /np. Ministra Finansów/ w formie rozporządzeń, dekretów, zarządzeń oraz

⁸ Biała Księga na temat zreformowania Komisji ,marzec 2000

c/ Aktów prawa trzeciego stopnia, regulacji wyznaczających standardy PWKF w formie podręczników, dekretów itd.

W praktyce występują dość zasadnicze różnice. Jedne kraje mają zwięzłe ramy prawne dotyczące obszaru PWKF, inne wypracowały specyficzne ustawy o audycie wewnętrznym. Niektóre ustawy są do tego stopnia specyficzne, że nie wymagają przepisów wykonawczych, lecz opierają się wyłącznie na aktach prawa trzeciego stopnia /patrz Tabela 1/. Akty prawa trzeciego stopnia obejmują co najmniej następujące dokumenty: Kartę Audytu Wewnętrznego, Kodeks Etyki Audytu Wewnętrznego, podręczniki audytu, podręczniki do systemów finansowego zarządzania i kontroli i wzory ścieżki audytu /stan obecny ilustruje Tabela 2/.

Tabela 2 informuje również o tym, czy poszczególne kraje opracowały *Policy or Strategy Paper* nt. PWKF /w Polsce to dokument p.t.: „Zasady wdrażania systemu kontroli finansowej i audytu wewnętrznego”. Tego rodzaju dokumenty, które opisują uprzednio istniejące systemy kontroli i analizują mocne i słabe ich strony wraz z zaleceniami udoskonalenia okazały się bardzo ważne. Bez takich dokumentów, które były szeroko dyskutowane w obrębie administracji krajowej, trudno byłoby dokonywać rzeczywistych reform. Przeprowadzanie reformy bez szerokiej platformy zrozumienia dla jej potrzeby jest czymś niezmiernie trudnym a nawet ma tendencję do mijania się z celem. Opracowanie *Policy Paper* nt. PWKF nie było obowiązkowe, ale zalecane większości Krajów Kandydujących w celu lepszego zrozumienia różnic pomiędzy ich aktualnymi systemami a międzynarodową praktyką w zakresie kontroli publicznej i audytu oraz uzyskania dla projektu PWKF szerszego poparcia w łonie administracji.

Wszystkie te dokumenty, o których mowa, znaleźć można na stronie internetowej „FccWebsite”⁹, prowadzonej przez DG BUDGET: // . Trzeba mieć hasło dostępu. W celu uzyskania dostępu, należy przesłać e-mail na podany /w przypisie 9/ adres.

⁹ Financial Control Contact Website: w celu uzyskania hasła proszę się skontaktować:
BUDG-MAILBOX-B03@cec.eu.int

Tabela 1: Przegląd legislacji nt. PWKF w nowych Państwach Członkowskich i Krajach Kandydujących: *Policy Paper* nt. PWKF oraz organizacja zdolności AW /aktualizacja z 27 lipca 2004/

Kraj	<i>Policy</i> lub podobny <i>Strategy Paper</i> nt. PWKF	Organizacja odpowiedzialna za PWKF	Utworzenie CJH	Konsultacyjna Rada lub Komitet ds. AW	Służby AW
BG	Zatwierdzony	Agencja PWKF, MF, Rada PWKF	Tak	Rada ds PWKF podległa RM	scentralizowane ¹⁰
CY	Nie ma	Komisarz ds AW	Tak	Rada AW	scentralizowane
CZ	Projekt	MF	Tak	Nie ma	zdecentralizow.
EE	Zatwierdzony	MF	Tak	Rada AW	zdecentralizow.
HU	Zatwierdzony	MF (Departament ds Rozwoju PWKF)	Tak	Konsultacyjny Międzyresortowy Komitet ds. PWKF	Zdecentralizow.
LT	Zatwierdzony	MF	Tak	Stała Komisja Międzyresortowa	Zdecentralizow.
LV	Nie ma	MF	Tak	Rada AW	Zdecentralizow.
MT	Nie ma	Dyrekcja ds AW i Dochodzeń	Tak	Rada ds AW i Dochodzeń (PM Office)	scentralizowane
PL	Zatwierdzony	MF/GIAW	Tak	Nie ma	Zdecentralizow.
RO	Zatwierdzony	MF	Tak	Komitet Publicznego AW	Zdecentralizow.
SI	Zatwierdzony	MF	Tak	Nie ma	Zdecentralizow.
SK	Zatwierdzony	MF	Tak	Nie ma	Zdecentralizow.
TR	Zatwierdzony	MF	Jeszcze nie działa	Komitet AW MF ¹¹	Jeszcze niestworzone
HR	Projekt	MF	Jeszcze nie działa	Nie ma	Jeszcze nie utworzone ¹²

/Odpowiedniki: Bułgaria, Cypr, Czechy, Estonia, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Turcja, Chorwacja/.

¹⁰ Z oddelegowanymi audytorami wewnętrznymi

¹¹ Przewidywany

¹² W znaczeniu PWKF

Tabela 2: Przegląd osiągnięć w zakresie prawodawstwa pierwotnego, wtórnego i trzeciego stopnia w zakresie audytu wewnętrznego

Kraj	PWKF Podstawy prawne (PP)	PP PWKF obowiązują ce od	Specjalna ustawa o AW	Prawodawstwo wtórne	Podręcznik AW	Rozporządzenia o AW	Karta AW	Kodeks Etyki AW
BG	Tak	Styczeń 2001	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
CY	Konstytucja	n.a.	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak
CZ	Tak ¹³	01 stycznia 2002	Nie	Tak	Tak	Tak	Projekt	Tak
EE	Tak	2000	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
HR	Nie	n.a.	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
HU	Tak	Znowelizowa wany 2002	Tak	n.a.	Tak	Tak	Tak	Tak
LT	Tak	01 stycznia 2003	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
LV	Nie	n.a.	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
MT	Tak	01 stycznia 2003	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak
PL	Tak	01 stycznia 2002	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
RO	Tak	2002	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
SI	Tak	03 marca 2002	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
SK	Tak	01 stycznia 2002	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
TR	Tak ¹⁴	24 grudnia 2003	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie

¹³ Projekt *Policy Paper* nt. PWKF /lipiec 04/

¹⁴ Jeszcze niezweryfikowany